

'Prinsessen-route: een prinses ontvoerd'

Schoonhoven – Nieuwpoort – Schoonhoven - Vlist - Haastrecht – Hekendorp (Goejanverwellesluis)
-
Oudewater – Polsbroekerdam – Polsbroek – Vlist - Schoonhoven

Start: Parkeerterrein bij het veer van Schoonhoven.

ROUTE:

Parkeerterrein bij het veer van Schoonhoven.

1. Vanaf de parkeerplaats met de pont de Lek over.
2. Aan de overkant linksaf (Veerse Dijk).
3. Doorrijden tot in het centrum van Nieuwpoort met rechts het stadhuisje uit 1697, nu in gebruik als historisch museum. Afstappen aan de linkerkant voor rondwandeling in het kleine vestingstadje. Daarna weer terug naar Schoonhoven.
4. Van de pont af links aanhouden over de straat en rechtsonder de Veerpoort uit 1601 door. Vanaf de Veerpoort kan een rondwandeling over de omwalling van Schoonhoven gemaakt worden.
5. Binnen de omwalling van Schoonhoven de (fietsroute) bordjes 'Lopikerwaardroute' van de ANWB volgen.
6. Aan de noordrand van de bebouwde kom aangekomen (op de Opweg), dan niet rechtsaf over de Voornebrug naar de Bonrepas, maar rechtdoor naar Bovenberg.
7. In Bovenberg rechtsaf (Franse Kade).
8. Aan het einde van de kade rechtsaf (over de Vlist), daarna links aanhouden (over de Grote Kerkvliet) en direct linksaf (Oost-Vlisterdijk).
9. Oost-Vlisterdijk helemaal uitrijden tot brug over de Vlist naar de West-Vlisterdijk en dan rechtdoor tot rotonde in Haastrecht (voor een bezoekje van het historische gedeelte even oversteken).
10. De route die Wilhelmina van Pruisen in haar koets moest nemen gaat nu in Haastrecht bij de rotonde rechtsaf over het fietspad van de N228 aan de zuidkant van de Hollandse IJssel (Provincialeweg Oost).

11. Waar de prinses met een pontje werd overgezet ligt nu het Wilhelmina van Pruisen ophaalbruggetje over de Hollandsche IJssel (vlak voor de hoge silo van veevoederfabriek 'De Samenwerking').
12. Voor de Goejanvervellesluis in Hekendorp even linksaf na de overtocht.
13. Daarna de route vervolgen in de richting van Oudewater door de Hekendorpse Buurt..
14. In de bebouwde kom van Oudewater rechtdoor (Hekendorperweg).
15. Einde Hekendorperweg rechtsaf de Hollandsche IJssel over (Joh. J. Vierbergenweg).
16. Rechtdoor tot Ronde in de N 228 en linksaf richting Montfoort en Utrecht (Utrechtse Straatweg).
17. De Utrechtse Straatweg (de N 228) maakt eerst een bocht naar rechts – met aan de overkant het IJsselverre naar de oude kern van Oudewater - en daarna een bocht naar links; in de laatste bocht rechtsaf richting Polsbroekerdam en Schoonhoven (Damweg).
18. Over de Damweg naar Polsbroekerdam en op kruising rechtsaf (Noordzijdseweg).
19. In de dorpskern van Polsbroek rechtdoor en rechts het fietspad op (Slangenweg).
20. Einde weg linksaf over de Grootte Kerkvliet en links aanhouden (Bonrepas).
21. Langs de Vlist terug naar Schoonhoven.

Enkele mogelijkheden om onderweg wat te drinken en/of te eten:

Schoonhoven:	Hotel-Restaurant Belvédère, Lekdijk West 2. Restaurant Lekzicht, Buiten de Veerpoort 4-6.
Nieuwpoort:	Eetcafé de Dam, Buitenhaven 1. Café Cafeteria "De Poort", Hoogstraat 15.
Vlist:	Eetcafé-Billard de Ronde Schans, Franse Kade 8
Haastrecht:	Restaurant Het Wapen van Haastrecht, Grote Haven 26. Eetcafé Over de Brug, Veerlaan 1
Hekendorp:	Café Goejanverwelle, Goejanwerwelle 29a.
Oudewater:	Eethuisje 't Backertje, Markt Oostzijde 14. Hotel Restaurant Abrona, Broeckerstraat 20
Polsbroekerdam:	Hotel Café-Restaurant Het Wapen van Benschop, Benedeneind Noordzijde 478.

Achtergrondinformatie

Startpunt Vestingstad Schoonhoven

Schoonhoven had vóór 1672 alleen moderne verdedigingswerken aan de (zuid)oostkant van de stad, maar toen de Fransen kwamen opzetten in het Rampjaar is er een complete omwalling aangelegd met bastions (uitspringende gedeelten) en een brede gracht met enkele beren (keermuren tussen binnen- en buitenwater) en ravelijnen (verdedigingseilandjes). Die vestingstructuur is grotendeels nog traceerbaar. Aan de (noord)oostkant ligt een stuk van de brede stadsgracht, een park en begraafplaatsen op voormalige bastions. Langs de Lek zijn bovendien nog een beer en een hoge wal - met de Veerpoort uit 1601 - bewaard gebleven. De havenkazerne, het voormalig Arsenaal, is een rijksmonument. Schoonhoven geniet landelijke bekendheid als 'De Zilverstad' en herbergt een zilvermuseum in de havenkazerne.

(1) Vestingstad Nieuwpoort

Aan de zuidoostzijde van de Lek is het vestingstadje Nieuwpoort vanuit Schoonhoven zichtbaar. Na een overtocht met het veer moet aan de overkant links aangehouden worden. Over de hoge rivierdijk gaat het dan recht op het kleine vestingstadje aan.

De aanleg van deze vesting is een direct gevolg geweest van de militaire ervaringen in 1672-1673. De verdediging van Ameide-Sluis - ook op de Lekdijk, maar verder naar het oosten - was toen namelijk niet afdoende gebleken (zie de Zuidelijke dijken-route). Bovendien was een vesting op de dijk schuin tegenover de gerenoveerde vestingwerken van Schoonhoven veel beter geschikt om rivier en dijken te verdedigen.

Stadhuis met inundatiesluis

Midden in het vestingstadje Nieuwpoort torent een authentiek raadhuisje omhoog op een overkluisd kanaaltje (de Haven). Het werd samen met de vestingwerken aan het eind van de zeventiende eeuw gebouwd. Onder dit stadhuis(je) werd toen een inundatiesluis geconstrueerd. Mocht het nodig zijn, dan zou hier water uit de Lek voor de Oude Hollandse Waterlinie (OHWL) in de Alblasserwaard ingelaten kunnen worden. Een statig Arsenaal (militair magazijn) staat aan de noordwestkant van de (Buiten)haven.

Vestingwal

De vestingwallen van Nieuwpoort zijn op hoogte gehouden als onderdeel van de waterkering langs de Lek en later verder hersteld. Tegenwoordig kan daarover een rondwandeling gemaakt worden met volop uitzicht op de vesting, de brede gracht, het polderland en de rivier de Lek.

De omwalling wordt onderbroken door zogenaamde coupures. Aan de oostkant is dat tevens een zwaar gemetselde beer voor de verbinding van vestingwal en dijk. Op dit kunstwerk zijn een tweetal dikke zuilen gemetseld, de zogenaamde monniken.

[Van het vestingstadje Nieuwpoort terug naar Schoonhoven, of desgewenst verder fietsen over de dijk naar het oosten (de Zuidelijke dijken-route)]

De Oude Hollandse Waterlinie

Zowel de Lekdijk als de dijk van de Hollandsche IJssel werden in de zomer van 1672 doorgestoken om het tussenliggende land van de Lopikerwaard onder water te laten lopen. Erg tegen de zin van de streekbewoners die in Schoonhoven te hoop liepen en een dreigende houding aannamen. Maar tegen het leger konden zij niet op: het land ten oosten en noorden van Schoonhoven werd onder water gezet. Dat bleef zo tot eind december 1673.

(2) Franse Kade

Ten westen van Schoonhoven werd volstaan met de inundatie van een klein gedeelte van de Krimpenerwaard. Dat was mogelijk m.b.v. een inundatiekade vanaf de Hemstoep bij de Lekdijk, via Bovenberg, tot aan de West-Vlisterdijk bij de Koeneschans. Na bewezen dienst werd deze keerkade weer opgeruimd na 1673.

In 1794 werd die inundatiekade nogmaals aangelegd en land onder water gezet. Opnieuw in verband met een invasie van Franse troepen. Het gedeelte tussen Bovenberg en de West-Vlisterdijk/Koeneschans is hiervan als de Franse Kade bewaard gebleven.

(3) Voormalige Koeneschans

De Franse Kade is kaarsrecht naar het riviertje de Vlist aangelegd. Daar tegenover ligt in de Vlist een vrij rond schiereilandje met bomen en gras. Dat is het restant van de Koeneschans op de grens van de Lopiker- en Krimpenerwaard. In de tijd van de waterlinie konden soldaten vanachter een aarden borstwering met kanonnen de Groote Kerkvliet en Slangenweg in de Lopikerwaard onder schot houden. Het horeca-etablisement 'Eetcafé-Billard de Ronde Schans' heeft hieraan zijn naam ontleend. In het kleine water- en verkeersknooppunt ligt ook de (Koene)schansbrug.

Wilhelmina van Pruisen

Langs het riviertje de Vlist werd in 1787 de koets van Wilhelmina van Pruisen aangehouden door zogeheten patriotten uit Gouda. Bij Hekendorp, vroeger Goejanverwellesluis geheten, werd zij met een pontje over de rivier gezet. Nu ligt daar een ophaalbruggetje voor fietsers en wandelaars met de naam van de prinses.

In een statige boerderij, thans bekend als de Prinsessenboerderij, wachtte de gemalin van stadhouder prins Willem V tevergeefs op toestemming om verder naar Holland te mogen reizen. Niet lang daarna maakte een Pruisisch leger een einde aan de opstand van de patriotten.

(4) Goejanverwellesluis

De route volgt het tracé van de prinses langs de Vlist naar Haastrecht en vandaar over de provinciale weg tot de Wilhelmina van Pruisenbrug over de Hollandsche IJssel naar Hekendorp. In het karakteristieke dijkdorpje verbindt de Goejanverwellesluis de Hollandsche IJssel met de Dubbele Wiericke, een gegraven watergang in de richting van de Oude Rijn (zie de prins Willem III-route). Hier werd in 1672-1673 water ingelaten voor de OHWL. Meerdere keren werd er daarom een verdedigingswal opgeworpen. Daarvan is niets meer te zien.

(5) Vestingstad Oudewater

Vanuit Hekendorp wordt de route in oostelijke richting voortgezet door een landelijke buurt tot in Oudewater. Het historische stadje was onderdeel van de OHWL. Om het oude centrum ligt de stadswal. Deze is aan de (zuid)oostkant nog enigszins herkenbaar. Ook is daar een brede gracht bewaard gebleven.

Het historische centrum van Oudewater is authentiek Oudhollands. Museum de Heksenwaag is 'wereldberoemd'. De oude touwstad heeft een Touwmuseum.

Kerkfort

Vanuit Oudewater gaat deze route door de Lopikerwaard weer terug naar Schoonhoven: eerst naar het zuiden over de Damweg naar Polsbroekerdam en dan in westelijke richting langs de boerderijen en huizen van Polsbroek; de kerk in de dorpskern was in 1672 tot fort ingericht ...; via de Slangenweg wordt de voormalige Koeneschans opnieuw bereikt en vandaar door het oer-Hollandse Bonrepas ook Schoonhoven.
